

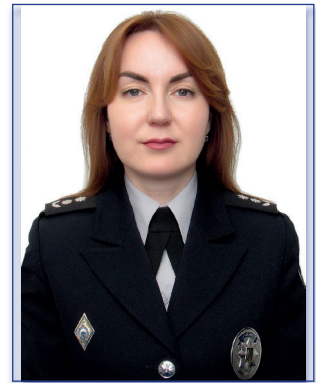
DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.11.2025.04>
УДК 343.98 (477)

Влада Гусева,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри криміналістики та судової експертології навчально-наукового інституту
№1 Харківського національного університету внутрішніх справ
м. Харків, Україна;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8614-1573>,
e-mail: v.guseva989@ukr.net

Володимир Попов,

кандидат юридичних наук,
докторант Національного наукового центру «Інститут судових експертиз
ім. Засл. проф. М. С. Бокариуса» Міністерства юстиції України
м. Харків, Україна;
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9020-9448>,
e-mail: v.iu.popov@ukr.net

Влада Гусева

Взаємодія під час розслідування втручання в діяльність працівників органів державної влади

У вирішенні тактичних завдань розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних зі втручанням у діяльність представників органів державної влади, вагомую роль відіграє взаємодія. Представники органів досудового розслідування для вирішення завдань кримінального провадження найчастіше вдаються до взаємодії з працівниками оперативних підрозділів, представниками державних інституцій, а за необхідності вирішення спеціальних питань, що перебувають поза межами їх професійної компетенції – вступають у взаємодію зі спеціалістами й експертами. Метою статті визначено, як визначення особливостей та етапів взаємодії, до якої вдаються представники органів досудового розслідування під час процесуального пізнання події втручання у діяльність представників органів державної влади, з'ясування її складових і специфічних ознак. Установлено, що взаємодія, котра відбувається під час розслідування характеризується такими ознаками: 1) наявністю мінімум двох суб'єктів; 2) спільною метою, на реалізацію якої вона спрямована; 3) заходами, у яких вона знаходить свій зовнішній вираз; 4) узгодженість та координацією в їх проведенні; 5) певними правовими рамками, зумовленими межами службових повноважень, взаємодіючих суб'єктів, особливостями їхніх професійних статусів тощо.

Ключові слова: незаконний вплив, взаємодія, слідчий, дізнавач, оперативний підрозділ, спеціаліст, оперативно-розшукова функція, службові повноваження.

Постановка наукової проблеми. Сучасна правова та соціально орієнтована держава, прагнучи ефективно реалізовувати покладені на неї суспільно значущі завдання, уповноважує своїх офіційних представників виконувати визначені функції, забезпечуючи їх відповідною компетенцією і професійними повноваженнями.

Держава формулює чіткі вимоги до таких осіб, регламентує умови їхньої діяльності та створює систему гарантій для належного здійснення професійних обов'язків. Особливо це стосується представників державного апарату, на яких покладається реалізація ключових функцій влади та які у зв'язку з цим найчастіше стають об'єктами протиправного впливу. Такі суб'єкти перебувають під спеціальним захистом держави. У разі виникнення загроз або посягань на їхню діяльність держава може застосовувати заходи правового впливу, у тому числі і у формі кримінальної відповідальності, щодо осіб, які перешкоджають їхній законній діяльності або здійснюють насильницькі чи інші деструктивні дії.

Однією з ключових умов належного функціонування державного механізму є забезпечення незалежності та захищеності службових осіб,

Володимир Попов

FUNDING

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

DISCLAIMER

The funder had no role in the study design, data collection and analysis, decision to publish, or preparation of the manuscript.

CONTRIBUTORS

The author contributed solely to the intellectual discussion underlying this paper, case-law exploration, writing and editing, and accept responsibility for the content and interpretation.

DECLARATION OF COMPETING INTEREST

The author declare that they have no conflict of interest.

INTERACTION IN THE INVESTIGATION OF INTERFERENCE WITH PUBLIC OFFICIALS

Effective handling of tactical tasks during investigations into criminal offenses that interfere with governmental activities relies heavily on collaboration. Pre-investigation officers typically engage with operational units and state institutions. When cases involve issues beyond their expertise, they also coordinate with specialists and forensic experts. This article aims to identify the distinctive features and stages of this collaboration—used by investigators during the procedural exploration of interference offenses involving public officials—and to clarify its components and specific characteristics. The authors find that such interaction is marked by: at least two participating entities; a shared objective toward which the cooperation is directed; specific measures through which the cooperation manifests; coordination and harmonization in implementing these measures; legal frameworks shaped by the limits of official authority, the interaction partners, and their professional statuses.

Keywords: unlawful influence, interaction, investigator, pre-investigation officer, operational division, specialist, investigative function, official powers.

*Взаємодія під час розслідування втручання
в діяльність працівників органів державної влади*

що представляють владу. Такий напрям діяльності передбачає не лише формальну можливість реалізовувати свої повноваження, а й гарантії від зовнішнього незаконного тиску, втручання чи впливу при прийнятті рішень. Із цією метою кримінальне законодавство встановлює відповідальність за посягання на діяльність певних осіб, які реалізують функції держави від її імені й у інтересах суспільства.

У межах сучасної кримінально-правової науки сформовано концептуальні положення, що слугують підґрунтям для запровадження кримінальної відповідальності за протиправне втручання в діяльність представників правоохоронних структур (ст. 343 КК України), високопосадовців (ст. 344 КК України), суддівського корпусу (ст. 376 КК України), захисників і представників осіб, які беруть участь у правосудді (ст. 398 КК України), представників центральних виборчих комісій або комісії з референдуму й інших суб'єктів. Отже, кримінальне законодавство визначає правопорушення, що характеризуються підвищеним рівнем суспільної небезпеки та, відповідно, визнаються підставами для притягнення до кримінальної відповідальності.

У виявленні й ефективному розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних зі втручанням у діяльність представників органів державної влади, вагоме місце займає взаємодія з представниками державних і недержавних інституцій. Ураховуючи, що потерпілими від досліджуваних кримінальних правопорушень є працівники державних установ, взаємодія є невід'ємним елементом у з'ясуванні обставин учинення кримінальних правопорушень, збиранні доказів та подальшому оперативному, об'єктивному та своєчасному судовому розгляді.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблематика взаємодії досліджувалася такими вченими, як В. П. Бахін¹, В. О. Гусева², Ю. М. Грошев³, В. О. Коновалова зі співавторами⁴, В. С. Кузьмичов⁵, М. М. Михеєнко зі співавторами⁶, І. В. Озерський⁷, В. В. Пивоваров⁸, О. В. Пчеліна⁹, В. М. Тертишник¹⁰, С. В. Слинько¹¹, С. М. Стахівський¹², В. Ю. Шепітько¹³

¹ Бахін В. П. Следственная практика: проблеме изучения и совершенствования. Киев : Луїбидь, 1991. 142 с.

² Гусева В. О. Окремі аспекти взаємодії слідчих з оперативними працівниками у розслідуванні тяжких злочинів проти життя та здоров'я особи. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3 (58). С. 91-96.

³ Кримінальний процес України : навч. вид. / під ред. Ю. М. Грошевого, В. М. Хотенця. Харків : Право, 2000. 807 с.

⁴ Криміналістика : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / за ред. В. Ю. Шепітька. 2-ге вид. Київ : Ін Юре, 2004. 728 с.

⁵ Кузьмичов В. С., Черноус Ю. М. Слідча діяльність: характеристика та напрями удосконалення : монографія. Київ : ЗАТ Нічлава, 2005. 448 с.

⁶ Михеєнко М. М., Нор В. Т., Шибіко В. П. Кримінальний процес України : підручник. Київ : Либідь, 1999. 639 с.

⁷ Озерський І. В. Взаємодія слідчого з органом дізнання в системі МВС України (організаційно-правовий та психологічний аналіз): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 19.00.06. Київ, 2003. 16 с.

⁸ Пивоваров В. В. Взаємодія органів досудового слідства та дізнання при розслідуванні кримінальних справ : монографія / В. В. Пивоваров, Л.І. Щербина. Харків : Право, 2006. 176 с.

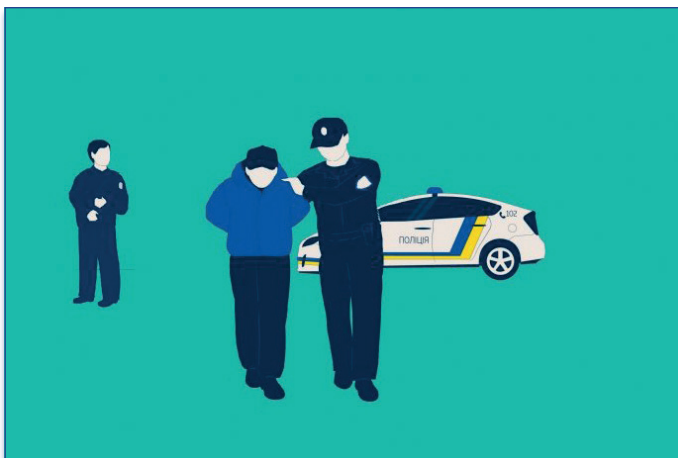
⁹ Пчеліна О. Щодо поняття та сутності взаємодії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2015. Т. 11. № 1. С. 161-166.

¹⁰ Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина : підручник. Київ : Правова Єдність; Алерта, 2014. 438 с.

¹¹ Слинько С. В. Сущность, форму и правовые основы взаимодействия следователя с органом дознания: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харьков, 1991. 26 с.

¹² Стахівський С. М. Слідчі дії як основи збирання доказів. Київ : Атіка, 2009. 64 с.

¹³ Криміналістика : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти / за ред. В. Ю. Шепітька. 2-ге вид. Київ : Ін Юре, 2004. 728 с.

Vlada HUSIEVA,
Volodymyr POPOV

INTERAKTION BEI DER UNTERSUCHUNG VON EINGRIFFEN IN DIE TÄTIGKEIT VON MITARBEITENDEN STAATLICHER ORGANE

Bei der Bearbeitung taktischer Aufgaben in Ermittlungen zu Straftaten, die Eingriffe in die Arbeit staatlicher Organe zum Gegenstand haben, spielt Interaktion eine zentrale Rolle. Ermittlungsorgane arbeiten häufig mit operativen Einheiten, anderen staatlichen Institutionen und bei speziellen Fragestellungen mit externen Expert:innen zusammen. Die Zielsetzung des Artikels besteht in der Analyse der Besonderheiten und Phasen dieser Interaktion während des prozessualen Erkenntnisgewinns. Es wird festgestellt, dass die Interaktion durch folgende Merkmale gekennzeichnet ist: 1 – Mindestens zwei an der Interaktion beteiligte Subjekte; 2 – Ein gemeinsames Ziel, auf dessen Umsetzung sie ausgerichtet ist; 3 – Maßnahmen, in denen sie ihren äußeren Ausdruck findet; 4 – Abstimmung und Koordination bei deren Durchführung; 5 – Rechtliche Rahmenbedingungen, bestimmt durch Dienstbefugnisse der Beteiligten und deren berufliche Statusmerkmale.

Schlüsselwörter: Unrechtmäßige Einflussnahme. Interaktion. Ermittler. Untersuchungsrichter. Operative Einheit. Fachspezialist. Aufgaben der operativen Ermittlung. Dienstbefugnisse.

та багатьма іншими. Науковці досліджували проблеми організації взаємодії слідчого з іншими суб'єктами на рівні професійної і психологічної підготовки під час розслідування, проте низка специфічних питань досі лишаються невирішеними, адже, наприклад, учасники взаємодії часто зумовлені категорією справ щодо яких здійснюється провадження. Саме тому проблематиці взаємодії у контексті кримінальних правопорушень, пов'язаних зі втручанням у діяльність працівників органів державної влади, ми і вважаємо за потрібне приділити увагу.

Мета статті – визначити особливості та структурні елементи взаємодії, до якої вдаються представники органів досудового розслідування під час процесуального пізнання події втручання у діяльність представників органів державної влади, з'ясувати її типові складові та специфічні ознаки.

Викладення основного матеріалу дослідження. Питання визначення поняття «взаємодія» у сфері кримінального судочинства викликає численні наукові дискусії та має різноманітні інтерпретації в правовій літературі. Зокрема, П. Д. Біленчук, А. П. Гель, М. В. Салтевський і Г. С. Семаков розглядають цю категорію як координаційну діяльність слідчого разом з оперативними підрозділами, що спрямована на реалізацію спільних заходів з використанням комплексу процесуальних, оперативного-розшукових і криміналістичних засобів. Така форма співпраці, на їхню думку, покликана забезпечити ефективне викриття злочинної діяльності, сприяти встановленню осіб, причетних до її вчинення, а також з'ясуванню і нейтралізації чинників, які сприяли скоєнню правопорушення¹⁴.

На думку О. О. Юхна, поняття взаємодії слід тлумачити як необхідну, юридично обґрунтовану та нормативно закріплену співпрацю між органами дізнання і слідства, що координується відповідно до стратегічних і тактичних завдань. Така взаємодія ініціюється слідчим або прокурором і реалізується у формі правових відносин, у межах яких відбувається узгоджене застосування наданих повноважень, методів і організаційних форм, притаманних кожному з учасників взаємодії¹⁵.

Своє визначення взаємодії подають також О. В. Одерій та А. О. Шульга, які розглядають її як правову форму співробітництва між органами, що не перебувають у підпорядкуванні один одному, але узгоджують свої дії, максимально ефективно застосовуючи наявні засоби і методи для досягнення цілей кримінального провадження: встановлення винуватості особи, її розшук і забезпечення відшкодування шкоди, спричиненої злочином.

На думку Р. Л. Степанюка, поняття взаємодії у сфері кримінального провадження можна інтерпретувати в межах трьох основних підходів. Перший – широкий – передбачає розгляд спільної роботи усіх суб'єктів кримінального процесу, що задіяні у здійсненні правосуддя. У такому випадку взаємодія включає не лише слідчі дії щодо конкретного злочину, а й охоплює весь спектр криміналістичних інструментів, прийомів і методик. Другий підхід – вузький – зосереджується на ролі слідчого як центральної учасника процесу взаємодії, розглядаючи її як специфічний організаційний механізм, спрямований на ефективне розслідування. Третій – змішаний або інтегративний – прагне до поєднання різних аспектів обох підходів з метою формування цілісного й комплексного уявлення про природу взаємодії¹⁶.

Окрему концепцію висуває О. В. Старченко, наголошуючи на розширеному підході до тлумачення взаємодії. На його думку, взаємодія охоплює не лише співпрацю між представниками правоохоронних структур, а й включає контакти слідчого з усіма ключовими учасниками процесу – від потерпілого і підозрюваного до прокурора і судді. Учений підкреслює, що жоден учасник кримінального провадження не здатен у повній мірі реалізувати поставлені завдання без взаємного обміну ін-

¹⁴ Криміналістика (криміналістична техніка) : курс лекцій / П. Д. Біленчук, А. П. Гель, М. В. Салтевський, Г. С. Семаков. Київ : МАУП, 2001. С. 69–72.

¹⁵ Юхно О. О. Актуальні аспекти взаємодії оперативних підрозділів органів внутрішніх справ при запобіганні, припиненні та розкритті злочинів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 4. С. 32–36.

¹⁶ Степанюк Р. Л. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України : монографія; за заг. ред. А. Ф. Волобуєва. Харків : НікаНова, 2012. 382 с.

**INTERACTION LORS DE
L'ENQUÊTE SUR L'INGÉRENCE
DANS LES ACTIVITÉS DES
EMPLOYÉS DES ORGANISMES
DE L'AUTORITÉ DE L'ÉTAT**

L'interaction joue un rôle important dans la résolution des tâches tactiques d'enquête sur les infractions pénales liées à l'ingérence dans les activités des représentants des autorités de l'État. Les représentants des organes d'enquête préliminaire interagissent le plus souvent avec les employés des unités opérationnelles et les représentants des institutions de l'État pour résoudre les problèmes des procédures pénales et, si nécessaire, avec des spécialistes et des experts. Cet article vise à définir les caractéristiques et les étapes de l'interaction utilisée par les représentants des organes d'enquête préliminaire lors de l'examen procédural de l'incident d'ingérence dans les activités des représentants des autorités de l'État, en clarifiant ses composantes et ses spécificités. Il a été établi que l'interaction au cours de l'enquête se caractérise par les caractéristiques suivantes : 1) la présence d'au moins deux sujets ; 2) un objectif commun à atteindre ; 3) les mesures qui la traduisent ; 4) la cohérence et la coordination de leur mise en œuvre ; 5) un cadre juridique précis, déterminé par les limites des pouvoirs officiels, les entités en interaction, les particularités de leurs statuts professionnels, etc.

Mots-clés : influence illégale, interaction, enquêteur, unité opérationnelle, spécialiste, fonction de recherche opérationnelle, pouvoirs officiels

формацією та погоджених дій з іншими процесуальними фігурами¹⁷. В. О. Гусева також вказує, що взаємодія між слідчим і оперативними працівниками є однією з найдієвіших форм співпраці, оскільки за наявності відповідного доручення (відповідно до ст. 41 КПК України) оперативники можуть діяти в межах повноважень слідчого. Водночас, обмеження терміну «взаємодія», виключно рамками співпраці з оперативними службами, згідно з позицією авторки, є надто вузьким підходом, оскільки не враховує роль інших учасників кримінального провадження, зокрема експертів, спеціалістів та інших суб'єктів, котрі беруть участь у провадженні¹⁸.

Зауважимо, що у криміналістичній науці існує підхід, відповідно до якого взаємодія розглядається як система, що включає низку ключових компонентів. До них належать: узгоджене, скоординоване виконання завдань; об'єднаність зусиль усіх учасників; наявність чітко визначеної мети; конкретний зміст спільної діяльності, а також обов'язкова участь щонайменше двох сторін у такій взаємодії¹⁹. На нашу думку, окреслені складові слід визначати скоріше як іманентні ознаки взаємодії.

Узагальнюючи наведені підходи слід вказати, що під час дослідження проблематики взаємодії, котра реалізується під час розслідування необхідно враховувати такі аспекти:

- 1) особливості процесуального статусу суб'єктів взаємодії (враховувати ініційована вона органами слідства чи дізнання або ж прокурором, як суб'єктами, котрі зобов'язані реалізувати тягар доказування);
- 2) процесуальний статус або особливості повноважень суб'єкта, залученого до взаємодії, його місце в ієрархії суспільних відносин;
- 3) роль кожного із взаємодіючих суб'єктів у реалізації спільної мети, особливості кінцевої мети спільної діяльності та ін.

Послугуючись цими критеріями, при визначенні особливостей суб'єктів взаємодії, С. О. Книженко запропонувала їх класифікувати на спеціалізованих і неспеціалізованих. Відповідно до такого підходу, основною функцією спеціалізованих учасників взаємодії є виявлення, розслідування та попередження злочинів – ідеться, зокрема, про оперативні підрозділи, експертні установи і контрольні чи наглядові органи. Водночас неспеціалізованими вважаються суб'єкти, які не мають основною метою протидію злочинності – це можуть бути державні й недержавні підприємства, установи, організації, представники громадськості та медіа²⁰. Такий розподіл суб'єктів є цілком логічним і обґрунтованим, оскільки дозволяє організовувати взаємодію незалежно від конкретних обставин і з максимальною орієнтацією на досягнення основної мети – ефективне виконання завдань кримінального провадження.

На нормативному рівні питання взаємодії органів досудового розслідування ґрунтовно не регламентовані. До основних документів, що визначають порядок взаємодії на етапі досудового розслідування між підрозділами Національної поліції України, є Інструкція, затверджена наказом МВС України № 575 від 7 липня 2017 року. У ній передбачено

організаційні засади співпраці між слідчими підрозділами й іншими структурами поліції, включно з оперативними службами, у сфері запобігання, виявлення й розслідування кримінальних правопорушень. Водночас механізми такої взаємодії регламентуються і положеннями кримінального процесуального законодавства. Спільна діяльність

¹⁷ Старченко О. В. Місце та роль зовнішньої взаємодії у слідчій діяльності : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Донецьк, 2006. С. 37.

¹⁸ Гусева В. О. Методика розслідування злочинів проти авторитету органів державної влади у сфері правоохоронної діяльності : монографія. Харків : ТОВ «У справі», 2020. 452 с.

¹⁹ Степанюк Р. Л. Зазнач. твір. С. 195.

²⁰ Книженко С. А. Субъекты взаимодействия при расследовании преступлений против правосудия. *Leges si Viata*. 2014. №3/2. С. 96.

Vlada HUSIEVA,
Volodymyr POPOV

INTERAKCJA W BADANIU INGERENCJI W DZIAŁALNOŚĆ WŁADZ PUBLICZNYCH

W celu rozwiązania taktycznych zadań dotyczących badań przestępstw związanych z ingerencją w działania przedstawicieli władz państwowych, interakcja odgrywa znaczącą rolę. Przedstawiciele organów dochodzeniowych przedprzestrzeniowych w celu rozwiązania zadań postępowań karnych najczęściej uciekają się do interakcji z pracownikami jednostek operacyjnych, przedstawicielami instytucji państwowych oraz, w razie potrzeby, rozwiązywania specjalnych zagadnień poza ich kompetencją zawodową - wchodzi w interakcje ze specjalistami i ekspertami. Celem tego artykułu jest określenie osobliwości i etapów interakcji, do których uciekają się przedstawiciele przedprzestrzeniowych organów dochodzenia podczas proceduralnej wiedzy o zdarzeniu interwencji w działaniach przedstawicieli władz państwowych, wyjaśnienie jej komponentów i konkretnych cech. Ustalono, że interakcja występująca podczas dochodzenia charakteryzuje się następującymi cechami: 1) obecność co najmniej dwóch podmiotów; 2) wspólny cel, dla którego jest skierowany; 3) miary, w których znajduje swoje zewnętrzne wyrażenie; 4) spójność i koordynacja w ich postępowaniu; 5) Niektóre ramy prawne, określone przez granice oficjalnych uprawnień, wchodzące w interakcje przedmiotów, cechy ich statusów zawodowych itp.

Słowa kluczowe: nielegalny wpływ, interakcja, badacz, śledczy, jednostka operacyjna, specjalista, funkcja wyszukiwania operacyjnego, uprawnienia oficjalne.

слідчих та оперативних підрозділів передбачає не лише обов'язкове залучення правоохоронних і контролюючих структур до розслідування, а й чіткий розподіл функцій, обмін інформаційними ресурсами, використання наявних технічних можливостей і людського ресурсу. Взаємодія між цими суб'єктами не обмежується лише формальним обміном відомостями, зафіксованими у відповідних правових актах, а охоплює також спільну участь у процесуальних заходах, включає колективне обговорення отриманих результатів і скоординоване планування подальших дій, необхідних для ефективного розслідування кримінальних правопорушень²¹.

Спільна мета взаємодії, на нашу думку зумовлена тим, що кожен процесуальний захід має конкретну мету. Це підтверджується і нормативними положеннями. Так, відповідно до ч. 2 ст. 223 КПК України «підставами для проведення слідчої (розшукової) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети»²². Тому спільна діяльність декількох суб'єктів має бути узгодженою і скеровуватися в напрямі реалізації спільної конкретно визначеної мети. Відтак слушною є теза про те, що ефективна й системна співпраця слідчого з іншими учасниками кримінального провадження виступає ключовим чинником, що сприяє результативному викриттю та належному розслідуванню кримінальних правопорушень.

Рівні та форми взаємодії виділяються на підставі різних критеріїв. Так, залежно від етапу розслідування виокремлюють етап взаємодії, що розпочинається з виїзду слідчо-оперативної групи на місце події і завершується закінченням розшуку злочинця по «гарячих слідах», взаємодія під час розслідування, яка здійснюється з ціллю встановлення місцезнаходження підозрюваного та ін.

Існує альтернативне бачення етапності взаємодії учасників розслідування, в якому виокремлюється три логічно послідовні фази. Перша стадія стартує з моменту прибуття на місце події й триває до завершення дій, спрямованих на пошук правопорушника по гарячих слідах. У межах цього етапу здійснюється інтенсивна координація між слідчим, оперативними підрозділами та спеціалістами з метою детального дослідження обстановки події, виявлення й належного документування доказової бази, а також збору первинних відомостей щодо можливої особи злочинця та його переміщення безпосередньо після скоєння злочину.

У межах другої стадії представники оперативних, слідчих підрозділів і криміналістичних відділів проводять спільний аналіз раніше зібраної інформації, намагаючись з'ясувати ймовірних учасників злочину. На основі взаємного обміну даними формуються слідчі версії, визначаються пріоритетні напрями перевірки, окреслюються конкретні виконавці завдань і створюється погоджений план слідчих дій. Цей етап логічно завершується встановленням особи, причетної до вчинення злочину.

Третій етап пов'язаний із зібранням повного комплексу доказів, які мають підтвердити або спростувати раніше сформовану підозру. Паралельно виявляються інші учасники кримінального діяння, фіксуються та

²¹ Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17> (дата звернення: 18.05.2025); Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: Наказ МВС від 07.07.2017 № 575 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення: 18.05.2025); Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: закон від 30.06.1993 № 3341-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12> (дата звернення: 18.05.2025); Про Національну поліцію: закон від 02.07.2015 № 580-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 18.05.2015); Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: Наказ МВС від 03.11.2015 № 1339 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15> (дата звернення: 18.05.2025).

²² Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17> (дата звернення: 18.05.2025).

вилучається майно, здобуте злочинним шляхом, здійснюються дії щодо можливої конфіскації, доповнюється доказова база свідченнями, а також з'ясовуються обставини, які сприяли вчиненню правопорушення. Усі ці заходи реалізуються в тісній взаємодії між слідчим, експертом і співробітниками оперативних підрозділів²³. Водночас аналіз правозастосовної практики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних зі втручанням у діяльність представників органів державної влади дозволяє припустити, що представлений алгоритм не є універсальним, що насамперед зумовлено особливостями механізму кримінально-протиправної діяльності, особливостями слідчої ситуації, що сформувалася на початковому етапі розслідування.

Розслідування кримінальних правопорушень пов'язаних із втручанням у діяльність представників органів державної влади, як правило, пов'язане із проведенням низки вербальних слідчих (розшукових) дій. Виявлення ознак втручання здебільшого відбувається на підставі заяв осіб стосовно яких застосовувалися протиправні форми впливу, відбулося перешкодження їхній законній діяльності тощо. Отже, огляд місця події не проводиться, адже спосіб учинення кримінальних правопорушень цієї групи не пов'язаний із утворенням матеріально фіксованих слідів.

Проведений аналіз слідчої та судової практики дозволяє узагальнити, що як правило розслідування розпочинається із заяви про вчинення кримінального правопорушення, складеної потерпілим. У разі надходження інформації про можливе втручання в діяльність представника органу державної влади – незалежно від того, була вона отримана через офіційну заяву чи встановлена працівником правоохоронного органу самостійно, планується подальший комплекс слідчих (розшукових) і процесуальних дій щодо перевірки отриманих фактів, деталізації обставин, пов'язаних із подією кримінального правопорушення, установлення свідків та відомостей, котрі характеризують особу, яка вчинила кримінальне правопорушення. Задля вирішення окреслених тактичних завдань залучаються представники оперативних підрозділів.

За таких умов взаємодія учасників кримінального провадження виявляється як координована і спільна діяльність щонайменше двох осіб, між якими формується не лише професійний, а й психологічний зв'язок. Повноваження оперативних співробітників реалізуються відповідно до вимог чинного кримінального процесуального законодавства. У межах цієї взаємодії відносини між взаємодіючими суб'єктами формуються у вигляді оформлених у письмовому вигляді доручень оперативному підрозділу (що передбачено положеннями ст. 41 КПК України), так і неформального характеру, що включає спільне планування заходів, узгодження шляхів практичного використання оперативної інформації, обмін даними, обговорення перебігу та досягнутих результатів розслідування.

Окрім суто службового рівня, надзвичайне значення у межах взаємодії має особистісний аспект, адже кожен учасник цього процесу є не лише носієм певних функцій, а й людиною з індивідуальними психологічними рисами. Сприйняття оперувовноваженим отриманого доручення великою мірою залежить від його форми викладу та чіткості завдань. У межах кримінального провадження слідчий уповноважений передавати письмові доручення органам, що провадять оперативно-розшукову діяльність, з метою виконання визначених слідчих чи негласних слідчих (розшукових) дій. При цьому, надаючи вказівку щодо здійснення конкретного виду і форми негласної діяльності, слідчий окреслює лише зміст завдань, а не методи, за допомогою яких ці завдання мають бути реалізовані. Іншими словами, детальне визначення оперативних засобів залишається прерогативою виконавців і не може бути предметом вказівок з боку слідчого.

Регламентування взаємодії слідчого та оперативних підрозділів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій здійснюється відповідно до міжвідомчої Інструкції, яка встановлює порядок організації таких дій і визначає процедуру використання їхніх результатів у межах кримінального провадження. Цей документ було затверджено спільним Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України і Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5²⁴.

²³ Біленчук П. Д. Криміналістика. Кредитно-модульний курс : [підручник] / [П. Д. Біленчук, Г. С. Семаков]; за ред. П. Д. Біленчука. 4-те вид., змін., допов. і допр. Київ : ВД «Дакор», 2014. С. 165-167.

²⁴ Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використан-

Узгодженнє взаємодії органів досудового розслідування з працівниками оперативних підрозділів може відбуватися шляхом складення спільного плану слідчих і розшукових дій або шляхом усного узгодження тих заходів, що не віднесені законом до категорії слідчих (розшукових) дій.

Наступний етап взаємодії може полягати в узагальненні зібраної інформації і плануванні подальших заходів, перевірці зібраних фактичних даних, оцінці їх достатності і достовірності. Такий аналіз зазвичай здійснюється в межах спільних нарад і націлений на формування слідчих версій, розроблення заходів для їх перевірки тощо.

Іншими важливими учасниками взаємодії є співробітники тих органів, працівники яких стали потерпілими від втручання у професійну діяльність. Вони надають інформацію, що підтверджує наявність окремих фактичних даних, що стосуються події кримінального правопорушення. Водночас важливо враховувати, що і потерпілий, і працівників, який втрутився у службову діяльність представника органу державної влади можуть бути співробітниками установи, оскільки втручання може бути не зовнішнім, а внутрішнім. У такому разі, слід визначитися із суб'єктами не заінтересованими в результатах досудового розслідування, і лише їх розглядати як потенційних суб'єктів для взаємодії. Спільна взаємодія органів досудового розслідування зі співробітниками органів державної влади може відбуватися у формі обміну важливою інформацією, шляхом спільних нарад, на яких можуть обговорюватися особливості проведення окремих процесуальних заходів, чи нарад, спрямованих на виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінальних правопорушень.

Ще одним важливим суб'єктом з точки зору забезпечення об'єктивного, компетентного та неупередженого розслідування є носії спеціальних знань – спеціаліст та експерт (обізнані особи). Вони залучаються для вирішення тих питань, що перебувають поза межами професійної компетенції сторони обвинувачення та захисту, а також суду; для надання консультативної, технічної та інших видів допомоги. Як правило, ці суб'єкти вирішують питання, пов'язані із дослідженням документів, почеркового матеріалу, проведення експертиз відео- та звукозапису й інших завдань. Форми взаємодії з обізнаними особами можуть бути різними – процесуальними та непроцесуальними, очними та заочними (наприклад, коли слідчий просто скеровує постанову про призначення експертизи із необхідними матеріалами до суб'єкта судово-експертної діяльності) та ін. Реалізація різноманітних форм взаємодії із носіями спеціальних знань може відбуватися як на початковому, так і на наступному етапі розслідування.

Отже, взаємодія є неодмінною складовою розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із втручанням у діяльність представників органів державної влади.

Висновки. Під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних зі втручанням у діяльність представників органів державної влади представники органу досудового розслідування найчастіше вдаються до взаємодії з працівниками оперативних підрозділів, представниками державних інституцій, а за необхідності вирішення спеціальних питань, що перебувають поза межами їх професійної компетенції – зі спеціалістами й експертами.

Взаємодія, що відбувається під час розслідування характеризується такими ознаками: 1) наявністю мінімум двох суб'єктів; 2) спільною метою, на реалізацію якої вона спрямована; 3) заходами, у яких вона знаходить свій зовнішній вираз; 4) узгодженість та координацією в їх проведенні; 5) певними правовими рамками, зумовленими межами службових повноважень, взаємодіючих суб'єктів, особливостями їхніх професійних статусів тощо.

Рівні та форми взаємодії, що реалізуються під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних зі втручанням у діяльність представників органів державної влади, здебільшого відрізняються від усталених у криміналістиці. Це насамперед зумовлено особливостями механізму кримінально протиправної діяльності, а також слідчою ситуацією. Вважаємо, що перспективи подальших досліджень мають полягати у виробленні тактичних рекомендацій щодо проведення тих заходів, котрі проводяться спільно з окресленими суб'єктами.

References

- Bakhin, V. P. (1991). *Sledstvennaya praktika: problemy izucheniya i sovershenstvovaniya*. Kiyev: Lybid. 142 s. [in Ukrainian].
- Bilenchuk P. D. *Kryminalistyka. Kredytно-modulnyi kurs : [pidruchnyk]* / [P. D. Bilenchuk, H. S. Semakov]; za red. P. D. Bilenchuka. 4-te vyd., zmin., dopov. i dopr. Kyiv: VD «Dakor», 2014. S. 165-167. [in Ukrainian].
- Bondar, H. Yu. (2004). *Pravove zabezpechennia vzaiemodii slidchykh pravookhoronnykh vidomstv u kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09*. Kharkiv. [in Ukrainian].

ня їх результатів у кримінальному провадженні: затв. спільним Наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 1141042/516/1199/936/1687/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (дата звернення: 12.04.2025).

- Husieva, V. O. (2020). Metodyka rozsliduvannia zlochnyiv proty avtorytetu orhaniv derzhavnoi vlady u sferi pravookhoronnoi diialnosti: monohrafiia. Kharkiv: TOV «U spravi». 452 s. [in Ukrainian].
- Husieva, V. O. (2012). Okremi aspekty vzaïemodii slidchykh z operatyvnymy pratsivnykamy u rozsliduvanni tiazhykh zlochnyiv proty zhyttia ta zdorov'ia osoby. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav. № 3 (58). S. 91-96. [in Ukrainian].
- Instruktsiia pro orhanizatsiiu provedennia nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii ta vykorystannia yikh rezul'tativ u kryminalnomu provadzhenni: zatv. spilnym Nakazom Heneralnoi prokuratury Ukrainy, Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy, Sluzhby bezpeky Ukrainy, Administratsii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy, Ministerstva finansiv Ukrainy, Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 16.11.2012 № 1141042/516/1199/936/1687/5 // BD «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text> (data zvernennia: 12.04.2025).
- Knizhenko, S. A. (2014). Sub'yekty vzaïmodeystviya pri rassledovanii prestupleniy protiv pravosudiya. Legea si Viata. №3/2. S. 94-98. [in Ukrainian].
- Stepaniuk, R. L. (2012). Kryminalistychnie zabezpechennia rozsliduvannia zlochnyiv, vchynenykh u biudzhettii sferi Ukrainy: monohrafiia; za zah. red. A. F. Volobueiva. Kharkiv: NikaNova. 382 s. [in Ukrainian].
- Kryminalistyka (kryminalistychna tekhnika) : kurs lektsii / P. D. Bilenchuk, A. P. Hel, M. V. Salteviskyi, H. S. Semakov. Kyiv: MAUP, 2001. 216 s. [in Ukrainian].
- Kryminalistyka : pidruch. dlia stud. yuryd. spets. vyshch. zakl. osvity / za red. V. Yu. Shepitka. 2-he vyd. Kyiv : In Yure, 2004. 728 s. [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protses Ukrainy : navch. vyd. / pid red. Yu. M. Hroshevoho, V. M. Khotentsia. Kharkiv : Pravo, 2000. 807 s. [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI. Verkhovna Rada Ukrainy: ofitsiinyi veb-portal. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-4651-17> [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Instruktsii z orhanizatsii vzaïemodii orhaniv dosudovoho rozsliduvannia z inshymy orhanamy ta pidrozdilamy Natsionalnoi politsii Ukrainy v zapobihanni kryminalnym pravoporushenniam, yikh vyvialenni ta rozsliduvanni: Nakaz MVS vid 07.07.2017 № 575 // BD «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> [in Ukrainian].
- Pro orhanizatsiino-pravovi osnovy borotby z orhanizovanoiu zlochnynstiiu: zakon vid 30.06.1993 № 3341-KhII // BD «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12> [in Ukrainian].
- Pro Natsionalnu politsiiu: zakon vid 02.07.2015 № 580-VII // BD «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Instruktsii pro poriadok zaluchennia pratsivnykiv orhaniv dosudovoho rozsliduvannia politsii ta Ekspertnoi sluzhby Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy yak spetsialistiv dlia uchasti v provedenni ohliadu mistsia podii: Nakaz MVS vid 03.11.2015 № 1339 // BD «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.gov.ua/laws/show/z1392-15> [in Ukrainian].
- Kuzmichov, V. S., Chornous Yu. M. (2005). Slidcha diialnist: kharakterystyka ta napriamy udoskonalennia : monohrafiia. Kyiv: ZAT Nichlava. 448 s. [in Ukrainian].
- Mykheienko, M. M., Nor, V. T., Shybiko, V. P. (1999). Kryminalnyi protses Ukrainy: pidruchnyk. Kyiv: Lybid. 639 s. [in Ukrainian].
- Ozerskyi, I. V. (2003). Vzaïemodiia slidchoho z orhanom diznannia v systemi MVS Ukrainy (orhanizatsiino-pravovyi ta psykhologichnyi analiz): avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 19.00.06. Kyiv. 16 s. [in Ukrainian].
- Pchelyna, O. (2015). Shchodo poniattia ta sutnosti vzaïemodii pid chas rozsliduvannia zlochnyiv u sferi sluzhbovoi diialnosti. Jurnalul juridic national: teorie si practică. T. 11. № 1. S. 161-166. [in Ukrainian].
- Pyvovarov, V. V. (2006). Vzaïemodiia orhaniv dosudovoho slidstva ta diznannia pry rozsliduvanni kryminalnykh sprav : monohrafiia / V. V. Pyvovarov, L.I. Shcherbyna. Kharkiv: Pravo. 176 s. [in Ukrainian].
- Slynko, S. V. (1991). Sushchnost', formy i pravovyye osnovy vzaïmodeystviya sledovatelya s organom doznaniy: avtoref. dys. ... kand. yurid. nauk : 12.00.09. Kharkov. 26 s. [in Ukrainian].
- Stakhivskyi, S. M. (2009). Slidchi dii yak osnovy zbyrannia dokaziv. Kyiv : Atika. 64 s. [in Ukrainian].
- Starchenko, O. V. (2006). Mistse ta rol zovnishnoi vzaïemodii u slidchii diialnosti: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Donetsk. 19 s. [in Ukrainian].
- Tertyshnyk, V. M. (2014). Kryminalnyi protses Ukrainy. Zahalna chastyna: pidruchnyk. Kyiv: Pravova Yednist; Alerta. 438 s. [in Ukrainian].
- Yukhno, O. O. (2009). Aktualni aspekty vzaïemodii operatyvnykh pidrozdiliv orhaniv vnutrishnikh sprav pry zapobihanni, prypynenni ta rozkrytti zlochnyiv. Pivdenoukrainskyi pravnychi chasopys. № 4. S. 32-36. [in Ukrainian].

Received by Editorial Board: 19.04.2025

Suggested Citation:

Гусева, В., Попов, В. (2025). Взаємодія під час розслідування втручання в діяльність працівників органів державної влади. *Архів кримінології та судових наук*. 1 (11) 60-82. DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.11.2025.04>